

Περι... διαβάζοντας

της Λεύκης Σαραντινού*

«Το τρένο των παιδιών» ένα έξοχο δείγμα της ιταλικής λογοτεχνικής παραγωγής του σήμερα

Βιόλα Αρντόνε, «Το τρένο των παιδιών», Φωτεινή Ζερβού (μτφρ.), Πατάκης, Αθήνα 2021

«Μερικές φορές αυτός που σε αφήνει να φύγεις σε αγαπάει περισσότερο από αυτόν που σε κρατάει κοντά του...»

Αυτή είναι η φράση η οποία αντιπροσωπεύει εν ολίγοις το νόημα του βιβλίου «Το τρένο των παιδιών» της Ναπολιτάνας λογοτέχνιδας Βιόλα Αρντόνε, ένα πόνημα τρυφερό και συγκινητικό, όσο και καλογραμμένο.

Νότια Ιταλία, 1946. Νάπολη, μία πόλη ρημαγμένη από τον πόλεμο, όπως άλλωστε ολόκληρη η Ιταλία και η Ευρώπη. Η Νότια Ιταλία, όμως, υποφέρει ασύγκριτα περισσότερο από τη Βόρεια, αφού οι διαφορές στο βιοτικό επίπεδο και στην οικονομία των κατοίκων ήταν ανέκαθεν τεράστιες μεταξύ των δύο περιοχών της γειτόνικης χώρας, πόσω μάλλον αμέσως μετά από τον καταστροφικότερο πόλεμο που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα.

Γι' αυτό και το κομμουνιστικό κόμμα της Ιταλίας παίρνει την πρωτοβουλία να μαζέψει πολλά από τα παιδιά του φτωχού Νότου και να τα δώσει για φιλοξενία για μερικούς μήνες σε πιο ευκατάστατες οικογένειες οπαδών του κομμουνισμού του πιο εύπορου οικονομικά Βορρά, οικογένειες οι οποίες μπορούν να καλύψουν καλύτερα τις ανάγκες τους. Ένα τέτοιο παιδί είναι και ο Αμέριγκο.

Η Β.Α. θα μας διηγηθεί μέσα από τα δικά του μάτια τη σπαραχτική και συγκινητική ιστορία των μικρών αθώων παιδικών ψυχών που επιβίβαστηκαν σε αυτό το τρένο για τον Βορρά, αφήνοντας με πόνο στην αρχή τις οικογένειές τους στον Νότο και επιστρέφοντας στη συνέχεια με αμφίσημα συναισθήματα.

«Τώρα πια είμαστε μοιρασμένοι στα δύο», παρατηρεί πολύ σωστά ένα άλλο παιδί μετά την επιστροφή τους, ο Τομμαζίνιο, θέλοντας να τονίσει τη δυσκολία με την

photo: © BASSO BARNABISA. All Rights Reserved!

οποία αυτά τα παιδιά άφησαν και πάλι τις οικογένειές που με τόση αγάπη τα φιλοξένησαν προκειμένου να βρεθούν και πάλι πίσω κοντά στους δικούς τους.

Κάποια, βέβαια, έμειναν για πάντα στον Βορρά από δική τους επιλογή και σε κάποια άλλα η ζωή τους άλλαξε δια παντός μετά από αυτή την αναγκαστική μετακίνηση. Σε κάθε περίπτωση, το παιδί που έφυγε δεν ήταν το ίδιο με το παιδί που γύρισε πίσω.

Αναμφίβολα, τα παιδιά τα οποία είχαν αυτή την εμπειρία, σημάδευτηκαν για όλη τη μετέπειτα ζωή τους, κάτι απολύτως λογικό, αφού οι αναμνήσεις της παιδικής μας ηλικίας και ιδιαίτερα αυτές οι οποίες μας προξένησαν μεγάλη συναισθηματική φόρτιση μένουν για πάντοτε χαραγμένες στη μνήμη μας.

Έτσι και αυτά τα παιδιά δεν μπόρεσαν να ξεχάσουν ποτέ όσο ζούσαν τη σκηνή του αποχωρισμού από τις οικογένειές τους στον σταθμό των τρένων. Αυτό τουλάχιστον αφήνει να εννοηθεί η συγγραφέας μέσα από τα μάτια του ίδιου του Αμέριγκο, όταν αυτός, μεγάλος άντρας πια, περιδιαβαίνει την Νάπολη, την πόλη των αναμνήσεών και των παιδικών του χρόνων.

«...ανάμεσα στις στριγκλιές των νε-

Εικόνες της μεταπολεμικής Ιταλίας ανάμεσες με ψήγματα αναμνήσεων από τον πόλεμο μέσα από τα μάτια ενός επτάχρονου παιδιού. Η Β.Α. ενδύεται άριστα τον ρόλο του μικρού παιδιού στην πρωτοπρόσωπη αφήγηση της βλέποντας τον κόσμο μέσα από τα δικά του μάτια και παρατηρώντας όλα όσα θα έκαναν εντύπωση σε ένα παιδί της ηλικίας του. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι αυτή την οποία θα χρησιμοποιούσε ένα παιδί αν μιλούσε γι' αυτές τους τις αναμνήσεις

αρών γυναικών που μας συνοδεύουν, τις μονάδες που φεύγουν βιαστικά με τα παλάτα στο χέρι και τα γέλια μας, ο σταθμάρχης σηκώνει τον σηματοδότη και το τρένο αναχωρεί. Στην αρχή αργά, σιγά σιγά όμως επιταχύνει. Η μαμά μου η Αντονιέττα στέκει στην άκρη της αποβάθρας, που όλο και μικραίνει καθώς το τρένο απομακρύνεται, και σφιγγει στην αγκαλιά της το παλάτο μου. Όπως με έσφιγγε όταν βρομβάρδιζαν την πόλη μας.»

■ Τα εξώφυλλα της ιταλικής και της ελληνικής έκδοσης του «Τραίνου των παιδιών» της Ναπολιτάνας Βιόλα Αρντόνε

Βιβλίο που εστιάζει με κομψό και διακριτικό τρόπο στα συναισθήματα των πρωταγωνιστών, χωρίς όμως να καταφεύγει σε δραματικές υπερβολές, «Το τρένο των παιδιών» είναι ένα πρωτότυπο μυθιστόρημα από μία συγγραφέα με αναμφισβήτητο λογοτεχνικό χάρισμα και λεπτές ιστορικές πινελιές, το οποίο αποτελεί ένα έξοχο δείγμα της ιταλικής λογοτεχνικής παραγωγής του σήμερα

Εικόνες της μεταπολεμικής Ιταλίας ανάμεσες με ψήγματα αναμνήσεων από τον πόλεμο μέσα από τα μάτια ενός επτάχρονου παιδιού.

Η Β.Α. ενδύεται άριστα τον ρόλο του μικρού παιδιού στην πρωτοπρόσωπη αφήγηση της βλέποντας τον κόσμο μέσα από τα δικά του μάτια και παρατηρώντας όλα όσα θα έκαναν εντύπωση σε ένα παιδί της ηλικίας του. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι αυτή την οποία θα χρησιμοποιούσε ένα παιδί αν μιλούσε γι' αυτές τους τις αναμνήσεις. Είναι γλώσσα φυσική και αυθόρμητη, διανθισμένη με λεπτές πινελιές γνήσιου ιταλικού κιοιόμορ στο στυλ του Ρομπέρτο Μπενίνι, ένα στυλ το οποίο θα μας θυμίσει την πολύ επιτυχημένη ταινία «La vita è bella».

Βιβλίο που εστιάζει με κομψό και διακριτικό τρόπο στα συναισθήματα των πρωταγωνιστών, χωρίς όμως να καταφεύγει σε δραματικές υπερβολές, «Το τρένο των παιδιών» είναι ένα πρωτότυπο μυθιστόρημα από μία συγγραφέα με αναμφισβήτητο λογοτεχνικό χάρισμα και λεπτές ιστορικές πινελιές, το οποίο αποτελεί ένα έξοχο δείγμα της ιταλικής λογοτεχνικής παραγωγής του σήμερα.

* Η Λεύκη Σαραντινού είναι φιλόλογος, ιστορικός και συγγραφέας